

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 45

8. studenoga 2007.

cijena 100 Ft

Foto: Branka Pavic Blažetin

Jesenski hrvatski književni dani u Pomurju

Komentar

Rješ enje u glavama i u srcu

Po mome mišljenju ljudski život upravljaju um i srce. Promotrimo li mozak ili srce kao organ ljudskog tijela, znamo da bilo koji prestane raditi, čovjek prestaje živjeti, no sada da ne ulazimo u to da postoji i klinička smrt. Kada u svakodnevnom životu govorimo o čovjeku i povezujemo ga s ta dva izraza, mislimo na njihovo preneseno značenje, što nam znače kod pojedinca. Mozak, središnjica živčanog sustava daje nam sposobnost razmišljanja, zaključivanja, razum, a srce osjećajnost. Ima niz izraza vezanih uza srce, koje odaje čovjekove osjećaje, raspoloženje, npr. leži mi na srcu – važno mi je; što na srcu, to i na jeziku – biti otvoren, iskren; od sveg srca – veoma rado; primiti što k srcu – biti osjetljiv prema nečemu itd.

Kroza život često se nalazimo u takvoj situaciji da trebamo odlučiti na koju stranu da se prevagnemo, slušamo li pamet ili srce, jer događa se kada se osjećajnost s razumom ne može poklopiti, pa će netko staviti više u jednu stranu vage, a netko u drugu, tek će poslije osjetiti je li dobro učinio ili ne. Čovjek može biti najsretniji kada ove dvije stvari uspije držati u ravnoteži.

Na to me je razmišljanje potaknuo prof. dr. Ernest Barić kada je na konferenciji u Serdahelu govorio o „receptu“ kako da se očuva hrvatska manjina, odnosno kako da očuva svoj materinski jezik, a on je kazao da „ključ je u glavama“, znači kada svojim razmišljanjem, zaključivanjem i razumom dođemo do spoznaje koliko nam vrijedi taj jezik, koliko je vrijedan taj jezik općenito u svijetu, shvatit ćemo da treba nešto učiniti da ga sačuvamo, njegujemo.

Kazao je i to da naravno doći do saznanja teže je nego udobno tražiti isprike zbog čega sve manje djece nauči jezik u obitelji, npr. zbog mješovitih brakova.

Nažalost, sve češće se događa da roditelji iste nacionalnosti ne cijene svoj jezik toliko da bi ga predali svome djetetu, a još je veća žalost kada dijete hrvatskih nastavnika naš jezik ne nauči.

Trebam reći da sam bila ponosna kada je profesor spomenuo mješoviti brak mojih roditelja (Mađarica-Hrvat), gdje smo mi djeca ipak uspjeli naučiti dosta dobro hrvatski jezik.

Je li se u našem slučaju radilo o svjesnom upućivanju djece prema učenju hrvatskoga, ne bih znala reći. Mislim da je to bilo slično neprimjetno kao kada se Marija Petrić prisjećala svog učitelja kod kojega, kako reče, nikad se nije učilo, odnosno tako su to doživljavali, ali s njim nikad se nije govorilo na mađarskom, nego na hrvatskome, što im je poslije postalo prirodno. Zašto je bilo tako? Jednostavno zato što je učitelj volio svoj jezik, jer ga je cijelim svojim bićem osjećao svojim, bio je ponosan na njega, a kao učitelj hrvatskoga jezika osjećao se dužnim da to preda i svojim učenicima. Možda mu je i zato tako lako bilo to raditi, s užitkom, jer su razum i srce izbalansirano radili.

Može li čovjek kroz cijeli svoj život raditi i živjeti svoj život svjesno s glavom, a da se uz to ne priključi i srce? Može li čovjek tijekom cijeloga života govoriti jezikom koji ne voli? Možda i može (neko vrijeme) ako ga nešto jako motivira, npr. vrlo dobra zarada ili dobar položaj, ili mu život ovisi o tome, ali tek nakon što izgubi sve zbog čega se odrekao svojeg, osjeća ogromnu prazninu i besmislenost.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

U tjednu koji je iza nas, još jednom smo se sjetili svoje ljudske sudbine i zastali uz tu misao paleći svijeće na grobovima svojih najmilijih. Puna su bila naša groblja, ali se u toj ponoći uvijek pronade i neki osamljeni grob na kojem ne gori svijeća. Još jednom smo se sjetili kako zapravo naši mrtvi nisu otišli, nego su tu s nama, negdje do nas, i zato im i mi dolazimo jer, zamišljeni nad smrću, u nama se bude osjećaji

humanosti, dobrote, doživljavamo krhkost svoje ljudske sudbine. Sudbine koja je meni namijenila daleka groblja, u kojima počivaju moji bližnji i najmiliji. Kako rastem, groblja mi postaju sve bliža i na njima nalazim smirenje, mir i zagledanost u nešto trajno kako u obrisu svijeća tako i cvijeća, mirisu tamjana i dušicama koje gore u mome domu. Dok ima onih koji će zapaliti dušice, živi i sjećanje, ma koliko ono bilo teško. U danima koji su iza nas, ono je prisutnije, teže nego inače, ali ga na neki način lakše nosimo. Možda je to i zbog toga što u mnoštvu svijeća i svjetine, cvijeća spoznajemo kako nismo sami, usamljeni u svojoj tuzi. Unatoč tuzi osjećamo se sve-

čano i lagano kao da smo se duboko ispovjedili, našli oprost grijeha.

Poštovani čitatelji, to je dio mojih misli vezanih uz dane kada smo svi zajedno uređivali svoje grobove.

U Zagrebu je prošloga tjedna održana šesta sjednica Mješovitog odbora za suradnju mađarske i hrvatske vlade te postignuto rješenje za zadržavanje postojećeg režima prelaska hrvatsko-

mađarske granice za hrvatske građane i nakon ulaska Mađarske u Schengenski sustav.

A što nas čeka u danima koji su pred nama. Prije svega 10. studenog u Budimpešti zemaljski Hrvatski dan u organizaciji Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave. Program: sveta misa, izložba, dodjela odličja, himne, program Folklornog ansambla Luč i prijam za uzvanike. Istoga dana po našim naseljima se održavaju proslave i zabave vezane uz Martinje, krštenje mladoga vina. Običaji i tradicija duboko ukorijenjeni u prošlost Hrvata.

Branka Pavić-Blažetin

Plesna skupina santovačke Hrvatske škole na nastupu u Serdahelu

**ČITAJTE I ŠIRITE
HRVATSKI GLASNIK!**

Aktualno

PANONSKI TURIZAM

U Hrvatskome klubu Augusta Šenoa 24. listopada održana je konferencija za tisak radi predstavljanja projekta Panonski turizam koji će se u nastupajućem razdoblju, sredstvima dobivenim iz fondova Europske unije, ostvariti suradnjom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Osječko-baranjske županije i grada Osijeka te Regionalnog zavoda za zapošljavanje južnoga Zadunavlja. Suradnja dvaju zavoda nije od jučer, oni su zajedno ostvarili već dva važna projekta, a radi se na iskorištavanju postojećih mogućnosti. Projektom Panonski turizam i nastavnim gradivom istog usavršavanja prepoznate su mogućnosti za zapošljavanje u ovoj graničnoj regiji. Hrvatska je strana naglasila kako mnogo uče od mađarskih partnera. Otvaraju se još veće mogućnosti u području prekogranične suradnje koja se želi nastupajućim zajedničkim projektima održati odnosno nadograđivati. Projekt Panonskog turizma sastoji se u izradi nastavnog materijala sastavljenog od deset modula, od kojih je hrvatska strana zadužena za izradu osam, a mađarska za dva modula. U tijeku je popunjavanje dvojezične internetske stranice putem koje će nastavno gradivo biti dostupno široj javnosti www.pannoniantourism.hu. Održana je stručna konferencija u Belom Manastiru.

Projekt sadrži tečaj u trajanju od deset mjeseci, a pohađa ga tridesetak sudionika iz Hrvatske i deset sudionika iz Mađarske.

Posrijedi je tečaj od 120-240 nastavnih sati na temu panonskoga seoskog turizma, a završna konferencija projekta bit će održana u veljači 2008. godine s prikazom programa ostvarenih projektom – naglasila je to glavna ravnateljica Regionalnog zavoda za zapošljavanje južnoga Zadunavlja Valéria Barbán. Nazočnim novinarima obratila se i konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj ističući prirodne potencijale i turističko bogatstvo panonskoga prostora.

Projekt menadžerica Éva Székely pak upozнала je nazočne s konkretnim projektom. Osposobljavanje buduće radne snage u sektoru seoskog turizma poticaj je njegovu daljnjem razvoju u skladu s preporukama „European Curriculum for training in rural Tourism“.

Ovaj projekt plod je međusobnog ugovora o zajedničkoj suradnji dvaju zavoda potpisanog 8. svibnja ove godine radi natjecanja na polju razvijanja međunarodne suradnje uza sredstva Europske unije iz Interreg programa. *bpb*

Vesna Njikoš Pečkaj

ZAGREB – Šesta sjednica Mješovitog odbora za suradnju između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske održana je u utorak, 30. listopada 2007. godine, u Zagrebu.

Izaslanstva, sastavljena od hrvatskih i mađarskih stručnjaka iz nadležnih tijela državne uprave, predvodili su državni tajnik za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske Hido Bišćević i državna tajnica u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Mađarske Márta Horváthné Feksz.

Obostrano su potvrđeni iznimno dobri odnosi između dviju zemalja te je istaknut značajan napredak Hrvatske u pristupanju euroatlantskim integracijama u čemu Mađarska pruža mnogostruku političku i stručnu potporu. Dvije strane naglasile su značaj postignutog rješenja za zadržavanje postojećeg režima prelaska hrvatsko-mađarske granice koji će hrvatskim državljanima s prebivalištem u Hrvatskoj, i nakon ulaska Republike Mađarske u Schengenski sustav, omogućiti da i dalje putuju u Mađarsku samo s osobnom iskaznicom.

Utvrđeno je kako održavanje zajedničkih sjednica vlada ima izniman politički i gospodarski značaj i pridonosi afirmaciji regionalne, ali i europske politike, te je u tom smislu potaknuto njihovo daljnje godišnje održavanje.

Potvrđena je važnost prekogranične suradnje te suradnje u zaštiti prava manjina, kao dokazanog modela za širu regiju. Posebno je naglašena važnost Programa prekogranične suradnje Mađarska-Hrvatska 2007-2013. Također je dogovoreno intenziviranje suradnje u okviru projekta „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010“ i u zaštiti pograničnih prirodnih vrijednosti s ciljem uspostavljanja prekograničnog rezervata biosfere prema kategorijama UNESCO-a.

Državni tajnici istaknuli su važnost nastavka suradnje u području gospodarstva, energetike te infrastrukturnim projektima, a posebno su pozdravili postignuti napredak u razvoju cestovne infrastrukture od zajedničkog interesa. Također je potaknuto daljnje jačanje sveukupnih odnosa u kontekstu odnosa s Europskom unijom i NATO-om, u gospodarskim odnosima, prekograničnoj suradnji, zaštiti okoliša i prirode, vodnog gospodarstva, turizma, suradnje u manjinskim pitanjima, znanosti, obrazovanju, kulturi, unutarnjim poslovima, pravosuđu, suradnji lokalnih samouprava, u području razminiranja, zaštite i spašavanja, zdravstva, graditeljstva, poljoprivrede, suradnje u području IT i e-poslovanja te drugim konkretnim zajedničkim projektima. Sjednici su prethodile političke konzultacije državnog tajnika Bišćevića i državne tajnice Horváthné Feksz na kojima se razgovaralo o aktualnim bilateralnim pitanjima te su razmijenjena stajališta o stanju u regiji.

Ured glasnogovornika

Dan Hrvata

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, u Budimpešti se 10. studenoga pod pokroviteljstvom Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske, i dr. László Sólyoma, predsjednika Republike Mađarske, priređuje Dan Hrvata. Mjesto održavanja priredbe je Hotel Flamenco – Dvorana Bolero (Budimpešta, XI. okrug Tas vezér u. 7).

Program priredbe:

15:00–16:00

Sвета misa u crkvi Sv. Emerika

(Budimpešta, XI. okrug, Villányi u. 25)

16:30–17:00

Otvorenje izložbe: Fotografije iz arhiva Etnografskog odjela Muzeja Janus Pannonius u Pečuhu, autorica izložbe: Ruža Begovac, voditeljica Etnografskog muzeja u Pečuhu

17:30

Himne

Otvorenje, pozdravni govori, dodjela odličja i priznanja

18:00–20:00

Gala program

Folklorni program Hrvatskog umjetničkog društva „Luč“ i društva „Tamburica“ Hrvatske osnovne škole i gimnazije iz Budimpešte:

„Ti vršendska seko“, vršendski plesovi

Dalmatinski svadbeni običaj

Plesovi iz Pomurja

Plesovi iz Podravine

„Sve ptičice iz gore“

Bunjevački svatovi

KOZAR – Kako donosi županijski list Dunántúli Napló, u Kozaru su nedavno završeni radovi u Ulici Jegenye, te mjesna samouprava još u ovoj godini namjerava nastaviti obnovu puteva u naselju. Za to je iz seoskoga proračuna izdvojeno osam milijuna forinti. Ovih su dana već započeli radovi u Ulici Hajnal, a put se namjerava asfaltirati na godinu. Mjesna samouprava planira natjecati se za asfaltiranje puteva u tom dijelu sela.

SALANTA – U organizaciji salantskoga KUD-a Marica, u tamošnjem domu kulture 22. listopada priređena je Berbena večer. Priredba je okupila mnogobrojne „Maričine“ članove i njihove prijatelje. Uz nastup svih skupina toga KUD-a i njihovih svirača tamburaša s učiteljem Joškom Kovačem, te uz nastup mjesnoga Ženskog pjevačkog zbora Berbenu večer svojim programom obogatili su i gosti: Ženski pjevački zbor Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa iz Pečuha, Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja. Nakon nastupa domaćina i gostiju nastavljen je zabava i druženje na balu uza svirku martinačke „Podravke“.

STOLNI BIOGRAD – Za kratko vrijeme tamošnja hrvatska samouprava uspostavila je više nego prijateljske veze s gradom Zadrom. Tako je nedavno u zadarskoj Glazbenoj školi „Blagoje Bersa“ koncert imao Omladinski gudački orkestar Glazbene škole iz Stolnoga Biograda. Ravnateljica zadarske Glazbene škole Karavida Visić bila je oduševljena koncertom priređenim u njihovoj školi te u tamošnjoj franjevačkoj crkvi. Nastupio je i István Major, nastavnik stolnobiogradske Glazbene škole, ujedno i prvi violončelo u velikome Simfonijskom orkestru Stolnoga Biograda Alba Regia. Sa svojim učenicima u Zadru bio je i ravnatelj Glazbene škole Szabolcs Tóka. Kako bi sve proteklo u najboljem redu, pomogli su članica zadarskoga gradskog vijeća Anita Grzan-Martinović te gospođe Olga Grdić, predsjednica mađarske kulturne zajednice „Csárdás“ u Zadru, i gospodin Dragomir Mišljenac, dobro poznati u Stolnom Biogradu. Gosti iz Mađarske boravili su od 26. do 28. listopada u Zadru gdje su proveli tri nezaboravna dana, susreli se sa zadarskim dogradonačelnikom Draženom Grgurovićem i gospodinom Stjepanom Felberom iz turističke zajednice grada Zadra. Dogovorena je daljnja suradnja – obavijestila je uredništvo Hrvatskoga glasnika dopredsjednica Hrvatske samouprave Stolnoga Biograda Janja Cidrić-Jakubek i njezina pomoćnica Csilla Szabó.

Blic-intervju s predsjednikom HMS-a budimpeštanskog XVIII. okruga Ivicom Mareljinom

Koristeći narodnosni gastronomski dan druženja našlo se vremena za kraći razgovor s predsjednikom Hrvatske manjinske samouprave Ivicom Mareljinom.

Recite nam kakve ste priredbe dosada imali u vašem okrugu?

– Prema našem redovitom godišnjem planu rada, uzimajući u obzir materijalne mogućnosti dobivene od države (640 tisuća forinti), te podršku lokalne većinske samouprave, za početak smo u okrugu, počev od drugog izbornog ciklusa, već tradicionalno, zajedno sa slovenskom i srpskom samoupravom, u našem središtu, Domu narodnosti, održali međunarodni Dan žena. Ta nam je akcija, već prema uhodanoj organizaciji, bila veoma uspješna, naime, osim zastupnika, uspjeli smo okupiti u lijepom broju one osobe koje su na zadnjim manjinskim izborima – registrirajući se – dali glasove za nas.

Kako vam je zasigurno poznato, u nas se, također tradicionalno, sredinom rujna održavaju Havanski dani na čijim je programima, u okviru Narodnosnog festivala, našu samoupravu, zajedno s KUD-om „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike, predstavljalo budimpeštansko Izvorno folklorno društvo. Dio troškova snosili smo mi, a drugi dio naše hrvatske samouprave II. i XIV. okruga.

Navedenima trebam dodati da smo tekuće godine za ured većinske samouprave, odnosno za savjetnika manjinskih samouprava Gáboru Slifke i referentice Marike Nagy trebali predati bivšu našu dvoranu, što znači da smo na prvom katu, pokraj bivše, dobili novu prostoriju za djelovanje i društvene sastanke, u kojoj smo dočekali i podvorili i goste iz Velike.

Imate li za ovu godinu još nekih predviđenih prigoda?

– Osim nedavnoga gastronomskog druženja, na koje smo pozvali zastupnike ostalih hrvatskih okružnim samouprava, prijatelje i, naravno, naše birače, predviđamo skromno proslavljanje božićnih blagdana koje nam se svake godine ogleda u tome da za djecu Alternativne osnovne škole „Tivadar Csontváry Kosztka“, uza suglasnost nastavnika, kupujemo i dijelimo božićne poklončiće koje učenici mogu upotrebljavati i kao pomoćna učila.

Kakvi su vam odnosi s matičnom Hrvatskom, odnosno sa zbratimljenim Ninom?

– Postoji veza i s našom hrvatskom, koja je inicirala uspostavljanje radnih i prijateljskih odnosa s većinskom samoupravom odnosno sklapanje ugovora, o zbratimljenju, suradnji na kulturnom polju kao i drugim vidovima, sadržajima, s gradom Ninom. I ovim putem

trebam iskreno naglasiti da nisam zadovoljan tom suradnjom to više što sam primijetio da ni našem vodstvu ne odgovaraju u potpunosti takvi odnosi jer se u mnogim vidovima, u pogledu zacrtanih u ugovoru o uzajamnoj suradnji, očekivanja ne podudaraju. Osjećamo da Ninjani nisu oduševljeni većinskom i našom hrvatskom samoupravom. Naša većinska samouprava je godišnje, u povodu mađarskih nacionalnih praznika i znatnijih prigoda, kao i ove godine 15. ožujka, pozivala i dočekivala ninska izaslanstva. Čak su prije dvije godine i njihova školska djeca gostovala u Budimpešti. Ni većinska ni hrvatska samouprava ove godine nisu pozivane u Nin. Takvi su odnosi veoma jednostrani.

Što namjeravate učiniti da ta suradnja ipak ne prestane?

– Budimo iskreni, to ovisi o Ninjanima. I još nešto, što također smatram od velike važnosti: nama Hrvatima ti prijateljski odnosi nisu bili bitni zbog nekih ljetovanja na moru jer to bismo i bez «zbratimljenja» bilo gdje i bilo kada mogli organizirati i realizirati, već prvenstveno i neosporno zbog toga da putem dobrih i plodonosnih, radnih i prijateljskih odnosa gajimo i unapređujemo svoju matersku riječ. Naime, svi mi na ovim mađarskim prostorima, svjesni svoga hrvatskog identiteta, čuvamo i gajimo svoja raznolika narječja jer smatramo da to trebamo činiti i u interesu daljnjeg opstanka, ali u nama je i težnja, ako mi kao starija generacije i ne, ono bar naša djeca i unuci da se što bolje upoznaju i usavrše standardni hrvatski jezik. I ne samo to, već ti odnosi bi umnogome učinkovito mogli pridonijeti da bismo se bilo gdje u matičnoj domovini mogli snalaziti. Možda bi se ti odnosi iznova trebali i mogli preispitati ili uspostavljanjem drugih mogućnosti, obost-rano plodonosnije i korisnije – rekao nam je na koncu s nijansom nade u bolje odnose s Ninjanima Ivica Mareljin.

M. Dekić

Prikladavanje infrastrukture brzoga interneta

„Kišbirov 21. stoljeća” u Hrvatskom Židanu, Plajgoru i Prisiki

Stručni državni tajnik Ferenc Dudás realiziranje ovoga projekta nazvao je peldodavnim. Polag njega peljač projekta, židanski načelnik Štefan Krizmanić

Svečano prikladavanje infrastrukture brzoga interneta na 12 mali naselja kiseške mikroregije je održano 20. oktobra, subotu, u židanskom restoranu Margareta, u nazočnosti oko sto zastupnikov dotaknutih sel, med ke pripada Hrvatski Židan, Plajgor ter i Prisika. Po stari pravica negdašnjega nositelja informacij, kišbirov, dugoljetni član mjesnoga igrokazakčkoga društva, Joško Ravadić, u pratnji bubnjevanja je dao na znanje svim da s odobravanjem Ministarstva za gospodarstvo i promet u okviru naticanja „Podupiranje sazidanja brze internetske mriže na, s poslovne strane manje privlačni, područji” je ta najmoderniji informacijski kanal 21. stoljeća gotov, ter od 1. novembra je moguće k tomu se priključiti. To je jur peljač projekta, židanski načelnik Štefan Krizmanić rekao da je izgradnja ove mriže ukupno stalo 300 milijun forintov. Plani su se narodili jur pred petimi ljeti, ali samo 2005. ljeta se je otvorila mogućnost za

naticanje. Od Ministarstva gospodarstva i prometa je dobiveno 187 milijun forintov, 37 milijun forintov je došlo iz Ministarstva za razvoj područja, manjkajući dio (kih 89 milijun forintov) k investiciji je isplaćeno pomoću Ugarskoga Telecoma. Tehnička baza s električnimi dugovanji na 45 km je sazidana čez pol ljet, dokle je administracijska procedura durala poldrug ljeta. Projekt će za 1300 familijov u okolici Kisega osigurati brzo nabavljanje friških informacij. Stručni državni tajnik Ferenc Dudás u zastupništvu Ureda premijera ostvarenje ovoga projekta nazvao je peldodavnim ter pohvalio odličnu suradnju partnerov, diozimateljev na buduću korist seoskoga stanovništva. Potribno je još dodati da je projekt sufinanciran od Republike Ugarske ter Europske unije. Djela unutar projekta još pravoda nisu završena, u naredni dani počinje pri hiža tehničko svezanje interneta.

-th-

Joško Ravadić u ulogi kišbirova svečano je prošao u mirovinu

Prisički zastupniki na svetačnosti

ŠIKLOŠ – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Šikloša, Društva Šokaca-Hrvata južne Baranje, u šikloškome domu kulture 10. studenoga s početkom u 18 sati i 30 minuta započinje program desetoga, jubilarnog šikloškog Martinje. Prvo Martinje održano je prije deset godina, 1997, i od tada naovamo šikloški se Hrvati svake godine okupljaju oko blagdana i običaja svojih starih. U sklopu svečanoga programa nastupit će Pjevačka skupina Semarkuše iz Šikloša, otvorit će se prigodna izložba naziva „30 godina zajedno u Šiklošu”, a u folklornom dijelu programa posjetitelji će imati prilike uživati u nastupu KUD-a „Mohač” iz Mohača dok će se Šokački bal održati uza svirku vršenskog „Orašja”.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Mađarskoga prosvjetnog zavoda i lektorata primijenjenih umjetnosti, zavod za 12 nacionalnih i etničkih manjina organizira drugu po redu konferenciju „Manjina–većina–integracija?” koja će se održati 12. studenog u zgradi Mađarskoga prosvjetnog zavoda. Tema ove druge po redu konferencije (prva je održana u rujnu) bit će njegovanje manjinskih kultura u Mađarskoj, s podtematskim područjima: kultura zajednica, narodnosni jezik i kultura, umjetnici i manjinska kultura te zaštita predmeta kulture manjina.

HARKANJ – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Harkanja 9. studenog u tom gradu priređuje se Hrvatska večer. U programu, nakon svete mise koja počinje u 17 sati u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi, a predvodi je velečasni Ladislav Ronta, u tamošnjem domu kulture nastupa više folklornih društava: KUD Crkvari iz Orahovice, KUD Podravina iz Barče, KUD Marica iz Salante, KUD Ladislava Matuška iz Kujinja, Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja. Na Hrvatski balu i koje se nastavlja nakon folklornog dijela večeri svirat će martinačka „Podravka”.

TUKULJA – Učenic i djelatnici tamošnje osnovne škole sa svojim športašima 15. i 16. studenoga boravit će kod svojih prijatelja iz zagrebačke Osnovne škole Prečko, kazao nam je Edmond Bende koji u tukuljskoj školi predaje hrvatski jezik u 1, 2, 4, 5. i 6. razredu, a s učenicima 3. razreda radi nastavnica Marija Prener-Dobočki. Suradnja između dviju spomenutih škola već je tradicionalna i dugogodišnja te se odvija uz potporu tukuljske Hrvatske manjinske samouprave.

KUKINJ – U organizaciji kukijskih Hrvata, okupljenih oko Mješovitoga pjevačkog zbora „Ladislav Matušek” i Hrvatske samouprave, u Kujnju će se 10. studenoga prirediti Martinje, tradicionalna proslava posvete mladoga vina i zabava.

GORNJI ČETAR – Školari 1. i 2. razreda i pedagogi dotične osnovne škole ter predstavnici Hrvatskih manjinskih samouprava iz okolišnih sel, kot i roditelji putujuće dice su se 26. oktobra, petak, otpravili hrvatskim partnerom u Kupljenovo-Hruševac. Ovo im je bilo jur povratni pohod, pokidob su u protuliću kod njih gostovali prijatelji iz matične domovine. Na programu je stalo pogledanje centralne škole ter zajedničke ure igranja. Nadležniki su se dogovorili za slijedeće ljeto za moguće skupno ljetovanje hrvatske i gradišćanske dice na otoku Pagu. Ov plan se konkretizira u misecu majušu, kad budu ponovo u Gornjem Četaru gostovali učenici iz Hrvatske.

KEMLJA – Kulturno-umjetničko društvo Konoplje u dotičnom selu, pod peljanjem Francija Nemeta, 17. novembra, subotu, priredjuje IV. Sastanak bivših i sadašnjih tancošev u Kemlji. U okviru spravišća, početo od 19 uri, u mjesnom kulturnom domu nastupaju tamburaši „Čunovski bečari“, bizonjski tamburaši, mjesni pjevački zbor Mali Dunaj. KUD Konoplje prvi put će na domaćoj pozornici predstaviti seoski običaj „Svetu Barbaru“. Toga dana još i redakcija Hrvatskoga glasnika ter Hrvatska manjinska samouprava Kemlje poziva sve zainteresirane iz cijele okolice, na tribinu Tajednika Hrvatov u Ugarskoj. Spravišće sa štitelji pelja Branka Pavić Blažetin, glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika, od 18 uri takaj u Kulturnom domu.

SAMBOTEL – Pod peljanjem Vincija Hergovića, plajgorskoga prvaka, 20. oktobra, subotu, kih 40 ljudi je otputovalo na shodišće u Međugorje. Med putniki su bili ne samo Hrvati iz Sambotela, člani Hrvatskoga kulturnoga i vjerskoga društva, nek i najavljeniki iz Kisega, Plajgora, Petrovoga Sela takaj. Kako je rekao Vince Hergović, hodočasniki su ljetos po drugi put boravili na ovom Marijanskom sveetišću, i zavolj velikoga interesa kanu svako ljeto organizirati jedno ovakovo putovanje u Bosnu i Hercegovinu.

ŠOPRON-KOLJNOF – U gradskom Staračkom domu 24. oktobra, srijedu je uručena granit-diploma nukici Mihovila Nakovića, Olgi Poór Tisztartó, ka je točno pred 75-imi ljeti začela svoje učiteljsko djelo na katedri. Ovom prilikom nisu joj čestitali samo prijatelji i poznaniki, nek i ravnateljica OŠ Mihovil Naković u Koljnofu, Agica Sarközi ter učiteljica hrvatskoga jezika u toj instituciji, Ingrid Klemenšić. Unuka pokojnoga slavnoga kantora i učitelja u Koljnofu je projuđi misec navršila 95. ljeto svojega žitka.

Javno saslušanje Županijske hrvatske samouprave u Baji

Podupiranje programa od zajedničkog interesa

Budući da je zakonska obveza svake mjesne samouprave, pa i manjinskih samouprava da se godišnje jedanput upriliči javno saslušanje u okviru kojega birači mogu iznijeti svoja mišljenja, pitati i dati prijedloge u svezi s radom, Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije u petak, 26. listopada, u županijskome Narodnosnom domu u Baji prvi put održala je javno saslušanje. Na bajskome skupu okupilo se 17 sudionika iz Baje, Kačmara, Čavolja, Gare, Bikića, Kalače, Kečkemeta, Dušnoka i Santova.

Predsjednik Joso Šibalin okupljene je ukoliko izvjestio o utemeljenju, dosadašnjem radu, održanim sjednicama, proračunu i planovima Hrvatske županijske samouprave za 2008. godinu. Opširnije je govorio o Savjetovanju manjinskih ustanova u održavanju državnih manjinskih samouprava, o aktualnim pitanjima financiranja i održavanja manjinskih ustanova. Kako reče, tom je prigodom potaknuto pitanje financiranja koje, prema novoprihvaćenom podupiranju osnovnoškolskih ustanova, može dovesti u opasnost rad hrvatskih škola i škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika. Županijska hrvatska samouprava sklopila je ugovor o suradnji s Njemačkom županijskom samoupravom, koja je rezultirala podupiranjem programa dviju samouprava sa strane Županijske skupštine sa po 500 tisuća forinti za ovu godinu. Kako je uz ostalo naglasio g. Šibalin, Hrvatska županijska samouprava nastojat će uskladiti rad mjesnih hrvatskih samouprava, te im materijalno podupirati programe od zajedničkog interesa, poput Hrvatskog dana u Kalači, Velikoga prela bačkih Hrvata, Božićnoga koncerta i drugih priredaba.

U nastavku hrvatske tribine predsjednica Angela Šokac-Marković, informirala je nazočne o predstojećim programima. Bačka

regija organizira zajedničko putovanje posebnim autobusom na državni Dan Hrvata koji će se održati 10. studenog ove godine u Budimpešti. Sukladno odluci na prethodnoj sjednici da se organizira Božićni koncert, izvjestila je okupljene da će se prigodni božićni program prirediti 8. prosinca. Program počinje misom na hrvatskom jeziku koja će se služiti u župnoj crkvi Svetog Antuna Padovanskog u 16 sati, a u tijeku je dogovor da na misi svira TS „Ravnica“ iz Osijeka. Prije toga u 14 i 30 u županijskome Narodnosnom domu otvorit će se izložba hrvatskih umjetnika, a gost božićnoga koncerta, koji će se prirediti u Gradskom kazalištu, bit će popularni pjevač Zvonko Bogdan.

Bilo je riječi i o Velikom prelu bačkih Hrvata u Baji koje će se organizirati 26. siječnja u dvorani Općega prosvjetnog središta Nijemaca u Mađarskoj. Prema mišljenju većine, kao i posljednjih nekoliko godina, na Prelo će se pozvati zvučno ime s hrvatske estradne scene. Misli se na TS „Ravnica“ i nekog pjevača, ako se uspiju osigurati materijalna sredstva.

Među ostalima predloženo je da se u zajedničke programe uvrsti, primjerice, duhovski Susret hrvatskih crkvenih zborova u Kačmaru, koji bi se mogao proširiti tako da bi se pozvali i novi zborovi iz naših naselja. Takva bi priredba mogla biti i Antunovo u Baji, što je također jednoglasno podržano. U nadi da će županijske manjinske samouprave ubuduće dobiti veću financijsku potporu iz državnog proračuna i od županijske samouprave, planova ima dovoljno, a pitanje je koliko će biti novčanih sredstava da se oni i ostvare.

Među najvažnijim zadaćama predsjednik Joso Šibalin istaknuo je i razvijanje suradnje s mjesnim hrvatskim samoupravama, te sa županijskim hrvatskim samoupravama drugih regija.

S. B.

Razgovor s parlamentarnim zastupnikom u Rumunjskoj Mihajem Radanom

„Mi smo prije svega bili izolirana zajednica, jezično, kulturno, dosta konzervativna, koja je čuvala svoje, do nekoliko godina“

Prof. Mihaja Radana smo sreli u Lučmanu na FUEN-ovom seminaru slavskih manjina, a slučajno smo doznali da je on i parlamentarni zastupnik u Rumunjskoj. Naravno, nismo mogli izostaviti priliku da ga ne pitamo kakov je položaj Hrvata u njegovoj državi.

Razgovor vodila: Timea Horvat

Recite mi, kako ste Vi simo zašli na ovu konferenciju Federalističke unije europskih narodnosti?

– Sudjelovao sam na još jednoj konferenciji FUEN-a prije par godina, i onda mi je bilo jako drago jer smo govorili svi na nekom od slavenskih jezika. Sada to nije više tako, prevladava neki drugi jezik, jer su organizatori tako odlučili, pa tako i neka bude. Ovakvi sastanci, bar po mom vlastitom mišljenju, vrlo su interesantni. Prije svega zato što u ovakvim prilikama dolaze na isto mjesto svi Slaveni: Rusi, Rusnjaci, Srbi, Hrvati, iliti drugi slavenski narodi. Tu imamo prilike sastati se, upoznati se pogotovo i s organizatorima, inicijatorima ovoga sastanka, Lužičkim Sorbima. Ja se toj maloj grupi slavenskog naroda jako divim, zbog toga što su oni malena grupica koja je stekla priznanje Njemačke. Njihov položaj bi morao biti ideal te uzor za sve ljudske zajednice koje žive negdje, unutar drugih ljudskih skupina.

Parlamentarni zastupnik ste u Rumunjskoj. Kako bi danas opisali situaciju Hrvata u vašem orsagu?

– Stanje Hrvata u Rumunjskoj nije loše, zbog toga što su Hrvati u Rumunjskoj imali zeleno svjetlo na Zapad, još od 1993. godine naovamo. Imali su dvojno državljanstvo, hrvatsku putovnicu pa su išli kamo god su oči i noge vodile. Time su stekli za sebe izvrsno blagostanje i upoznali su tu civiliziranu Europu, prije nego što su drugi iz dotičnih krajeva imali tu mogućnost. Danas stvari stoje sasvim drugačije, ali rekao sam da nije naše stanje loše zbog toga što čuvamo jezik, očuvali smo škole na materinjem jeziku, borimo se da još više ih otvaramo. Imamo pravo na svoje vlastite predstavnike do najvišega državnog foruma ili zakonodavnog tijela, imamo svoje načelnike, imamo prava birati svoje ljude i imamo prava boriti se. Imamo podjednaka prava s ostalim življem u toj zemlji, ali to ne znači da je sve onako glatko kao što sam to na početku rekao. Imamo takvih problema koje nismo riješili. Recimo, mjesne vlasti ne priznaju nam ni prava na škole ni prava na podjednaku podjelu budžeta, uvijek smo mi nešto okrnjeni prema ostalima. Bio sam i načelnik općine Karaševa, dao sam na sud mjesne vlasti jer su mi onda okrnjili pravo na budžet,

Hrvati iz trih zemalj. Sliva predsjednik Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj Rajmund Filipović, jezičar u Austriji Ivo Sučić i parlamentarni zastupnik Mihaj Radan

u usporedbu sa sličnim teritorijalnim zajednicama. Bio sam na čelu zajednice koja je imala preko 3500 žitelja, a druga rumunjska zajednica od 1500 žitelja, te imali su isti budžet kao i ja. To je bila velika nepravda! I zato sam dao na sud mjesne i županijske vlasti. Na taj način se može ovog trenutka „braniti“ prava u Rumunjskoj.

Danas smo čuli na ovoj konferenciji da stalno pada broj hrvatskih školarov u Austriji, a nije tajna da je to tako, nažalost, i u Ugarskoj. Vi, kako kažete, još držite svoj jezik. Kako to uspijevate? – Mi smo prije svega bili izolirana hrvatska zajednica, jezično, kulturno, dosta konzervativna, koja je čuvala svoje, do nekoliko godina. Sada nekako se to počelo razbijati, ali imajući u vidu našu tradiciju da čuvamo svoje, mi smo sačuvali i škole i jezik, a sada naglo otvaramo škole, borimo se da imamo škole na svome materinskom jeziku. U tome nam je pomoglo i dvojno državljanstvo jer znate kako je bilo prije u Rumunjskoj? Trebalo se integrirati u tijekove dotične države jer mi smo mali na broju, nas je negdje 7000. Gdje ćete zaposliti sve ovo osoblje koje je na neku ruku

specijalizirano? Onda morate raditi na nekim drugim mjestima, gdje više vaš jezik nije u koristi, ali zahvaljujući činjenici da mi držimo svoj jezik i zahvaljujući činjenici da smo ponovno došli u maticu, obnovili smo bogatstvo svoga jezika. Želimo da ga i očuvamo, i mi smo u potrazi za boljim načinima, procedurama i zato, recimo, osobno se mnogo zalažem za dvojezične škole, što nema istog odjeka kod drugih manjina u Rumunjskoj, a pogotovo ne kod Mađara. Oni se čuvaju toga jer kažu da će na taj način izgubiti sve, ja kažem da neće, svaki ide sa svojom specifičnošću. Mi ne možemo sve svoje ljude poslati na škole te da ih potom zaposlimo. Mađari jesu. I onda mi tražimo da naši školovani ljudi vladaju u istoj mjeri i državnim i materinskim jezikom, jer to mnogo znači. Za mene osobno je koristan ovaj seminar jer ja se baš zalažem za ovakav način pristupa za manjinsku nastavu, za dvojezičnu nastavu. Samo još to ne znamo koju verziju da prihvatimo. Rumunji prihvaćaju to procentualno, ja sam predložio da to bude simultano, istodobnim predavanjem jednog i drugog jezika.

Zaljubljenost u fotografiju

U organizaciji Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae te potporom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, u Maloj galeriji Hrvatskoga kluba 25. listopada otvorena je fotoizložba Eve Polgar i Ákosa Kollára. Što je zajedničko ovim dvoma fotografima amaterima i njihovoj zajedničkoj izložbi u Hrvatskom klubu? Izložene fotografije autorski nisu bile potpisane, što je za one koji su ih **ovanj?** prvi put vidjeli, izazvalo priličnu zbrku u odrednici tko je koju načinio. U prvom redu da su obadvoje izlagača, profesori u Hrvatskoj gimnaziji „Miroslav Krleža”, zaljubljenici fotografije koji su se tematski sreli na ovoj zajedničkoj izložbi pokazavši fotografijom čudesni svijet Hrvatske, u prvom redu hrvatske obale, dalmatinska dvorišta i bunare, uske ulice, dalmatinske gradove noću, brodice koje se njišu na morskim valovima, svijet obale, morske zvijezde u plićaku. Na njihovim zabilješkama ne vidimo čovjeka, što je i naglasio otvarajući izložbu, na mađarskom jeziku, fotograf György Márfai.

bpb

Baja

Znanstveni skup na EJF-u

U organizaciji Visoke škole Józsefa Eötvösa 13-14. studenog u Baji se priređuje znanstveni skup povodom Dana mađarske znanosti, koji se otvara plenarnom sjednicom u Gradskoj kući s početkom u 9 sati. Nakon toga, u 14 sati rad se nastavlja po sekcijama na Visokoj školi u dvorani broj X. Sudionici će raspravljati u sekcijama gospodarskih istraživanja, predstavljanja doktorskih tema i izvješća dobitnika natječaja na polju strategije istraživanja, tehničkih istraživanja i istraživanja na polju zaštite okoliša, zatim društvenih, jezikoslovnih i studentskih istraživanja.

U okviru znanstvenoga skupa 14. studenog djelovat će i sekcija istraživanja na stranim jezicima pod predsjedanjem *dr. Živka Gorjanca*, voditelja Hrvatskog odjela Katedre za narodnosne i strane jezike, koji će u 10 sati održati izlaganje na temu *Neke svojstvenosti jezika dušnoćkih i baćinskih rackih Hrvata*.

Kako nam reče profesor Gorjanac, znanstveni skup organizira dr. Judita Molnar-dr. Steiner, bivša predstojnica Katedre za narodnosne i strane jezike te predsjednica Odbora za znanost i umjetnost pri Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji.

„Predavači u našoj sekciji, koji dolaze iz Hrvatske, svoja izlaganja održat će na hrvatskom jeziku. Izlagači su s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sa središtem u Čakovcu, s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, s kojima trima ustanovama imamo ugovor o međusobnoj suradnji, te Anica Bilić, predsjednica vinkovačkog ogranaka HAZU, glavna organizatorica znanstvenoga skupa «Šokačka rič».

Uz druge, *Tiljana Balić* izlagat će na temu *Promjene u obiteljskom odgoju*, *dr. sc. Marko Jurčić* *Spremnost roditelja za sudjelovanje u radu školskih upravnih tijela*, *doc. dr. sc. Maja Ljubetić* *Obrazovanjem roditelja do više razine pedagoške kompetencije – uloga odgojitelja i učitelja*, *Željko Popović* *Praćenje rada studenata na prirodoslovnim predmetima učiteljskog studija*, *Ksenija Romstein* *Presudnost roditeljskog utjecaja u ranoj dobi*, *Sanja Vulić* *Istraživanja nekadašnjih hrvatskih naselja oko Körmenda*, *Anica Bilić* *Branitelj i apostol Europe sveti Ivan Kapistran u hrvatskoj književnosti*. Predavanja će održati još *doc. dr. sc. Đuro Blažeka*, *Nevenka Breslauer*, *Vladimir Legar*, *Darinka Kiš-Novak*, *Predrag Vuković* i *dr. Blaženka Filipan-Žignić*.

S. B.

BARČA – U organizaciji barčanske Hrvatske samouprave, na čelu s predsjednicom Jelenom Čende, tamošnji će Hrvati 11. studenog ugostiti pečuško Hrvatsko kazalište s predstavom, pučkim komadom Pošteni varalica nastalom na tekst Antuna Karagića.

GARA – Omladinska plesna skupina iz Gare pod vodstvom voditeljice društva Zorice Zomborčević, nakon dugo godina, u subotu, 20. listopada, u mjesnom domu kulture ponovno je priredila samostalnu večer u okviru koje je prikazala hrvatske, njemačke i mađarske plesove. Publika koja je ispunila veliku dvoranu doma kulture, sjajan nastup garske mladeži nagrađivala je velikim pljeskom. Nakon programa upriličena je i plesačnica, a goste je zabavljao TS „Bačka” pod vodstvom Zoltána Varge. Na programu se okupilo preko 200 posjetitelja, a sav prihod od ulaznica (po 700 Ft) namijenjen je za daljnje uspješno djelovanje garske plesne skupine.

Trenutak za pjesmu

Stipan Maroš

Približava se jesen

Približava se jesen, žuto lišće pada,
I ja na počinak, svršio sam sada.
Tilo mi u zemlju, bol već neću imat.
Duša mi se raduje blizu Spasitelja.

Al sad, mili moji, vrlo žalošćeni,
Moj zadnji blagoslov vi ćete primiti,
Samo vas žalim, samo vas milujem,
Najmiliji moji, redom sad vas zovem.

Najmlađa kćerka i zete, hvala vama,
Vašu lipu dvorbu nek vam Bog daruje.
Na lipo učite vašu dicu malu,
Primate od mene sad najljepšu želju.

Starija mi kćerka i zet, mili moji,
Dobrim unucima bliže lisu dođi.
Da te pomilujem, ti znaš da vas volim,
Srićan i lip život iz srca vam želim.

Jauče mi srce, gdi si sad, sinko moj?
I sna moja, gdi si? Vas sam čekao.
Daleko ste dragi, daleko od mene,
Blagoslove šaljem zato priko mora.

Nemam boljeg roda, sestra draga moja.
Stojiš mi kod lisa plačuć brez pokoja.
Brate moj rođeni, mene si volio,
Dilim se sad od vas, Bog vas blagoslovi.

Moja prija dobra, i od vas se prašćam.
Dicu našu odsad ne mogu da čuvam.
Vi ćete odsada čuvat drage naše,
Oni će vam biti mili i zafalni.

Kuma i kume moj, uvijek mili moji,
Ostajte i odsad vi virni rodovi.
Čuvajte rodbinu, za mene molite,
Tužnu dicu moju i odsad volite.

Stipan Maroš, 28. listopada 1972.

Narodnosna kuharica

U Trgovinskoj, turističkoj i ugostiteljskoj srednjoj stručnoj školi te stručnoj školi u Pečuhu u petak (19. listopada) svečano je predstavljena nova kuharica o narodnosnoj kuhinji u Baranji, zapravo hrvatska, njemačka, židovska, romska i kuhinja Mađara u Ormánságu. Knjigu je uredila nastavnica *Edit Skrajčić-Krúg*. U skupljanju recepata u toj regiji, na jugu Mađarske koja graniči s Hrvatskom, a razdvaja ju rijeka Drava, pomogli su joj učenici koji žive u malim i rastrkanim naseljima. Listajući knjigu, upada u oči da narodi i narodnosti u Baranji, zadržavši posebnosti svoje pučke kuhinje, preuzimaju neke recepte jedan od drugoga, primjerice, od Nijemaca se preuzeo način pravljenja „štifoldera”, a sarmu preuzimaju i Nijemci i Mađari. Kod ovih drugih poznata je po nazivu sarmant, a jede se i „kajgona”. Romi ovčiji paprikaš zovu bakreno perkelto, te njihov „fusuj” bit će zapravo pasulj, to jest grah. No ukusno opremljena knjiga nadopunjava se kulinarskim specijalitetima njemačke kuhinje u Kotaru Dunav-Ries, talijanske iz Valsabbije, u sjevernoj Italiji, te finske, zapravo švedske narodnosti.

O svakoj narodnosti ili pokrajini, kada je riječ i o inozemnim područjima, daje se kratak povijesni opis, odnosno iznose se pojedinosti o narečenoj kuhinji. Kuharica je bogato popraćena ilustracijama, pripremljenim jelima serviranih na stolu za kojima sjede djevojke u narodnoj nošnji, odnosno priopćene su snimke tipičnih zgrada, kuhinjsko posuđe, peć i slično danog područja, dakako, i hrvatski uporabni predmeti. Snimke je pripremio *László Tám*, fotoumjetnik.

Kuharica pod naslovom *Ételeink vallanakrólunk* (Jela svjedoče o nama) tiskana je uz potporu Programa Comeniusove fondacije Tempus te uz sponzorstvo nekih restorana u ovoj regiji. Ravnatelj škole *Tibor Metzger* pozdravio je nazočne goste, vrijedne baranjske kuharice, pečuškoga dogradonačelnika *Tibora Gondu* te autore koji su dali uvid u prošlost pojedinih područja. Tom prigodom *dr. Katalin Wild* govorila je o njemačkoj narodnosti, *Ilona Radnóti* o Židovima, *Lajoš Dani* o mađarskoj kuhinji u Ormánságu, a autor ovog napisa o hrvatskoj narodnosti. Njihova (naša) kratka izlaganja bila su popraćena pjesmama i plesovima dane narodnosti, u izvedbi učenika i nastavnika ove škole. Na gajdama svirane su i prastare hrvatske melodije.

U kuharici Martinčanke *Iluška Solga-Balatinac* i *Kata Kuštra-Ős* za doručak nam nude „sirom kolače”, koji se pripremaju svake nedjelje, a nezaobilazno na „Sesvete” i za treći dan „fašenjka” (poklada), uz koje godi kava od cikorijske. No možemo okusiti i na podravski način pripremljenu „kokošinu

čorbu”, te se kokošje meso poslužuje s crvenom rižom, naravno, uza začine: češnjak (bijeli luk), zelenu papriku, crvenu (tučenu ili mljevenu) papriku, „petrožila” (peršin). Budući da se približuje tradicionalna „bučura” (proštenje) u Martincima, na dan sv. Martina, 11. studenoga, gostima se obično ponudi verguska s debelim gombocima” (valjušcima), a kao juha „gusetina čorba”. Podravsku kuhinju karakterizira štednja i racionalnost, tako da nerijetko se pekla „prazna masnica” koja kada se „maće” u vrvnjičak” (vrhnje) uz mrvicu soli, izvrsna je, te na samome kraju čovjek mirno može polizati svoje „čobe” (usne), a kao pravi muškarac i „mustače” (brkove), dabome, ako ih ima. No, da produljim, ja jako volim „beli gra na čorbi”, odnosno „pečeni gra”, ponajviše „meso na zelju” (kupusu). Supruga mi, iako nije rodnom iz Podravine, naučila je peći „sirom kolače”, gibanicu na podravski način, koja je slana, a ne slatka, pa kupus s mesom, „kiselu čorbu” koju smo zvali još i vpajšlin”. Za vrijeme posta za doručak jela se pogača s „kiselim zeljem” koje je bilo polijevano „žufinom mašćom” (uljem od bundeva) i malo posuto crvenom paprikom, te se za „juzinu” (objed, ručak) obično skuha i grah. Podravci nakon takvog „sitog jela” (čitaj pogača i kiseli kupus), doista su bili siti, i mirne duše mogli su dočekati da se iskuha grah. U Poganu *Anica Semeljac-Dugalija* ponudila je recept „upušiti žnjut”, tj. dimljenog, „čikove s kobasicom”, „listiće” i sl.

Na kraju, evo i jednog recepta! „Ribu (ponajviše štuku) nasjeckamo na veličinu i

debljinu od dva prsta i posolimo. Glavicu luka na masti polagano pržimo te posipamo crvenom paprikom i nadolijemo vode. Kada voda zavrije, stavimo u nju ribu. Posolimo. Prije no što bude gotova juha, stavimo u nju vrhnje”, bio bi to recept Martinčanke *Marije Skrajčić-Balatinac* koja nam nudi još „čorbu od vajanki”, „žufunje”, „puže na jaju”.

Što da još kažem: „Dobar tek!”, „Jó étvágyat kívánok!”, „Guten Appetit!”, uz jednu skromnu sugestiju: ne bi bilo zgoroga pripremiti *kuharicu Hrvata u Mađarskoj*, naime, neke radnje, barem u Baranji, već su i prije obavljene, također i u Bačkoj.

Đuro Franković

Jadranski dani u Sárváru

Ugarsko-hrvatsko prijateljstvo u ugostiteljstvu

Hrvatsko-ugarska ekipa: (najpr sliva) vlasnik sárvárskoga restorana Várkapu András Péntek, polig njega šef dramaljskoga restorana Domino Dubravko Domijan

Grad Sárvár u Željeznoj županiji poznat je prvenstveno po svojoj tvrđavi, toplički bazeni, po međunarodnom folklornom festivalu i sajmu narodnih meštrijov. Igrom slučaja smo, međutim, doznali za priredbu ka je bila vezana s Hrvatskom, kulinarstvom i dugoljetnijim prijateljstvom dvih mladih poduzetnikov. Pred gradskim restoranom Várkapu, u vlasništvu Andrása Pénteka, jur četvrti put su se projdući misec četire dane lebdile orijaške hrvatske i ugarske zastave, okolo-naokolo nakinčenom ribarskom mrižom. U društvu novinara Večernjega lista Antuna Ficka i s njegovimi suputniki iz Rijeke i Triblja, ki su došli na trgadbenu povorku u Petrovo Selo sredinom oktobra, sjeli smo u spomenuti restoran. Prijem je bio presrdačan, još nigdar nisam vidila Hrvate tako se veseliti Hrvatom u stranskoj zemlji. Dubravko Domijan, šef restorana Domino u Dramlju, jur četvrto ljeto gostuje ovde, prilikom Jadranskih dnevo i ovput je hodio oko nas, kot u domaćem vlasništvu. Isto takovim intenzitetom u brzini se je skrbio za nas i šef dotičnoga restorana András Péntek. Najprlje sam njega ispitkovala kako je došlo do ovoga gastronomskoga prijateljstva. Sad se jur sedmo ljeto poznajemo i četvrti put su oni kod nas, s naglaskom kulinarstva. Naš cilj je s ovimi dani obratiti pažnju na zvanarednu kuhinju Hrvatske, a i na ukusna njeva vina. Ova manifestacija u našem restoranu dura četire dane i već od prvoga dana jako je velik interes. Imamo čuda domaćih i stranskih gostov i svi su zadovoljni, štoveć i vraćaju se redovno na ove dane. Ova suradnja funkcionira tako da su naši prijatelji ovde u jesen, a mi idemo u Dramalj na protuliće. Onda se kod njih održavaju Dani ugarske kuhnje s ugarskom muzikom, vinom ter s drugimi specijaliteti.

Klasična ugarska jila su pri njih najveć popularna, to si išću na jelovniku, kot npr. pažuljova juha Jókai, hladna jetra od guske u masti, dedadle, gujaš, perkelti. Medjutim, najvažnije je da to djelamo s punim srcem i da se učimo jedno od drugoga. Zasad s kolegom, prijateljem se pominao po nimški, ali iz hrvatskoga jezika čuda što se je jur nalipilo na me, posebno u društvu hrvatskoga dingača. Od toga još i zajačiti znam po hrvatski – rekao je šalno domaćin, gdo se ufa da ova plodna suradnja još dugo ljet će med njimi ostati. U medjuvrimeu je dospila na naš stol večera, i na to vrime je nas domaća brigada diskretno napustila nasamo s doživljaji. Pri desertu se je zato priključio k nam i drugi šef, vlasnik dramaljskoga restorana Dubravko Domijan, a svoje odgovore na pitanje je začeo priznanjem: *To je poznata bolest nas, vlasnikov restorana, kad dojdemo na stranu zemlju, gledamo što sve dogadja, što ima veze s ugostiteljstvom, s restorani. Sve, od jila do pila, posluge, interijera, eksterijera, to je nam u krvi. Jako sam zadovoljan što morem simo dojt jur četvrto ljeto zaredom, to je jedan veliki posao ter izazov za mene, za cijelu moju ekipu ku činu glavni kuhar Dragan Visković, njegova žena slastičarka Jasna Visković ter moj konobar Petar Gugleta. Zadovoljstvo nam je i to da moremo ponuditi ugarskim gostom u Sárváru dio mediteranske kuhinje, dio primorskoga ozračja, odnosno dio Hrvatske u Ugarskoj. Trudimo se predstaviti jedan vid naše primorske kuhinje. Znam da u tom uspijevamo i vidim to na izrazu lica kad se završi cijeli doživljaj oko stola. Ljudi su takaj zadovoljni i prihvaćaju ta naš vid suradnje. Ufam se da će to biti tradicionalno. Dojdu nam mnogi gosti, jesu i takovi ki dojdu svako ljeto i u Dramalj.*

Hrvatska vina u izložbi i na raspolaganju

Mi smo tu, kao familija! To je zaista jedno veliko prijateljstvo, familijarno i djelatno, nimam već riči, ali stvarno je predivno. Iako nam je jezik glavna prepreka, prekrasno se ćutimo ovde, ljudi su nas primili. Sve što se more, oni nam nudjaju, naravno, i vlašće specijalite. Tako sam zavolio u ugarskoj kuhnji hortobágyi palacsinku, dodole, bifstek Budimpešta, somlói galusku. Sve je dobro, sve je to fino, kako se kaže, jer ugarska kuhinja je zaista prva klasa, ali ipak je za mene bolja naša mediteranska kuhinja – je poantirao naš razgovor oduševljeno prvi človik restorana Domino. Dojduće ljeto u ovom prijateljstvu se slavi mali jubilej, a to će se i posebno proslaviti, su obećali još u našoj nazočnosti partneri i prijatelji, jur u pivnici restorana uz črljenu kapljicu Villányia.

-Tiho-

Petar Gugleta, konobar iz Hrvatske, na uslugi

Šest pitanj Draganu Viskoviću, najkuharu Gorskoga kotara

„Imam dost iskustav; u svojem poslu postigao sam zavidan renome, a polag toga moram reći da se uvijek dalje učim.“

Hrvatsko-gradišćansku novinarsku ekipu na stolu sárvárskoga restorana Várkapu, 13. oktobra, subotu uvečer, čekala je paradna i neobična večera. Predjilo Dramaljsko sunce, kombinacija toploga krumpljina na maslinovom ulju s hladnom marinadom i od tri fele ribe. Za glavno jilo su ponudjeni brancin i škampi s blitvom ter u dodatku imali smo „periace“, strudel na crikvenički način. Jur prlje toga nek smo kušali jilo, uglavnom morske plode iz privremene kuhnje Dragana Viskovića u Sárváru, jur smo znali da je on jedan od najboljih kuharova u Gorskom kotaru, i tako smo krenuli u dobrotivni napad s pitanji o svojstvu, iskustvi domaće i ugarske gastronomije.

Iskusni ste jur u sastavljanju jelovnika i jila ovde na gostovanju, u Ugarskoj, specijalno. Što na sve morate paziti?

– Na osnovi prijateljskih odnosov s našim dragim prijateljem Andrásom Péntekom, gazdom i vlasnikom ovoga restorana hotelića, predstavljamo u Sárváru jur četvrti put tradicionalnu hrvatsku, ne samo primorsku nek i hrvatsku kuhinju. Svako ljetu minjamo jila i jelovnik, tako da ljetos smo uprav i vam prikazali i pripremili nešto novo, *Dramaljsko sunce*, ako pak slušate malo, u pozadini se vrti dramaljska glazba. Pri sastavljanju jelovnika moramo paziti na puno toga, jer nije interesantno napraviti jelovnik za goste, ono što oni neće jesti. Na peldu, prvo ljetu smo djelali ono što je tradicionalno kod nas, to su rižoti. Ugri isključivo rižoto, kot rižoto od morskih plodov ne jedu, pak smo zbog toga i vanhitali iz ponude. Svako ljetu uglavnom kombiniramo drugačiji jelovnik, uz klasičnu ribu na žaru. Ljetos smo nekoliko novih stvari napravili, radili smo jila s tartufi. Moram reći da su tartufi u Hrvatskoj dosta cijenjeni i skupi, mi smo to prilagodili Ugrom da ne bude skupo, pak smo djelali neke sose. Napravili smo još neke medaljone isto s domaćimi varijantami suhe šljive ter suhe smokve. Radili smo još riblje filete u koromaču, to je jedno od najbolje prodavanih jilov, zato što je koromač jedan specifičan ukus i jako su rado prihvatili. Mislim da su gosti uglavnom zadovoljni, sve pojedju, i to je to.

A to je znamda i najvažnije priznanje za jednoga najkuhara. Što za vas značu brojne nagrade, odličja?

– Nagrade su samo dio u životu, ali one kratko duraju, živimo od djela i od svakoga dana. Nagrade dobro dojdju da zadovolje vaš ego, vaš trud i znanje koje ulažete niz ljet. To radim, hvala Bogu, i nažalost, jur 25 ljet, a to je dugi period. Imam dost iskustav, u svojem poslu postigao sam zavidan renome, a polag toga moram reći da se uvijek dalje učim. Problem je u našem poslu da su ljudi danas, recimo, zadovoljni, ali ako zutrašnji dan napravite nešto čemerno, oni sve ono ločesto će zapametiti, a sve dobrog u tom trenutku zabiti, jer to je gastronomija. Morate biti jako pažljivi, morate dati puno ljubavi, puno srca, a to je danas teško i većina kuharova nije u tom stanju da to tako prihvati. Jako težak je posao, vrlo zanimljiv i kreativan. U Hrvatskoj se redovno održavaju naticanja, ja skoro vik

sudjelujem, i tako svenek završim negde bližnje vrhu, i to je moje zadovoljstvo.

Kakovi su gosti ki dojdju u ov restoran u Sárváru?

– Moram reći općenito, Ugri kao goste poznaju jur dugo, ne samo odvd iz grada nek oni dojdju i k nam. A da malo reklamiram i naš restoran Domino u Dramlju, moram istaknuti da smo prvi restoran na primorsko-goranskoj regiji koji ima jelovnik na ugarskom jeziku. Upravo zato jer dosta Ugrov dojde k nam, i ljeta dugo su ne samo dobri nek i odlični gosti, i vole našu hranu. Medjutim, primjećuje se da ovih zadnjih ljet nešto čudno se zgoda, sve ih je manje, izgleda da ih je EU malo stisla pa nimaju dovoljno pinez i manje ih dojde. Nažalost, to moram reći, jer mi isto živimo od turizma. Što naliže ovih gostov u Sárváru, isto tako su jako dobri, već mnogo od njih i poznamo. To su naši, već ne gosti, nek i prijatelji pak puno ljudi nas zove da idemo k njima doma, u posjet, družimo se, donesemo neki poklončić, uglavnom je suradnja odlična.

Koji su oni specijaliteti ke najradje naručuju ovde gosti?

– Uglavnom lignje, najpoznatiji proizvod na cijelom svitu, tako i Ugri su oni koji to prepoznaju. Jako dobro cijene i vole našu ribu, mi smo donesli nekolik rib iz Hrvatske, brancine i orade, i to jako radu jedu, naravno, jer su vrhunske ribe. Iako moram dodati da Ugri nisu ljudi ki volu puno toga za probati. Oni, nažalost, vole jedno glavno jelo i eventualno desert, a nisu takovi kot naši ljudi da svega pomalo probaju. Kad ugarska kuhnja gostuje kod nas u Hrvatskoj, naši ljudi volu sve od ugarske kuhinje, onda im mišamo i kušaju svega i svačega, no Ugri su u tom smislu malo teški, oni jedu glavno jilo, malo slatkoga, i gotovo.

Četvrti put ste u ovom malom varošu, ovo je jur treći dan na poslu, a sigurno ste na neki način upoznali i ugarski stil žitka. Kako vam se vidi?

– Ugri su izuzetno kulturni narod, to mi se jako sviđa. A zašto to govorim? Kad vi dojdete k nam u jedan kafić kade je malo komotnije, imate atmosferu, kade ljudi malo već popiju, kad su trimi zajedno, kot da ih je tristo. Ja sam doživio osobno ovde, kad je Ugrov tristo, kot da ih je tri. Znači, tihi su, mirniji su. Poštuju i neke druge stvari, istina da svagdir je razlike, ali kompletno, kao

jedan narod u kulturi, tradiciji su skroz drugačiji nek mi.

Ali zato ste se dobro ćutili med njimi?

– Izvanredno, odlično! Ufam se da se kljetu opet vidimo!

-Timea Horvat-

PEČUH – U organizaciji Matice hrvatske Pečuh, 24. listopada u pečuskome Hrvatskom kazalištu održan je sastanak članova Matice pod naslovom Naša posla. Jedan je to u nizu sastanaka koji se redovito održavaju, rotirajući, u pečuškim hrvatskim ustanovama, a tema su aktualna pitanja i problemi hrvatske zajednice u gradu i općenito, te prilika za upoznavanje djelatnosti pečuških hrvatskih institucija. Ovoga su puta nazočni upoznati s Hrvatskim kazalištem. Nažalost njegov ravnatelj Antun Vidaković nije mogao nazočiti sastanku, ali je njegov pregled i opis kazališne djelatnosti predočio glumac Slaven Vidaković. Slijedila je rasprava kojoj su nazočili i konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj te treći konzul Katja Bakija. Sastanak je predsjednica Matice hrvatske Pečuh Milica Klaić Taradija ocijenila uspješnim. Nakon sastanka članovi Matice i ostali zainteresirani mogli su pogledati kazališnu predstavu „Veseli četverokut“ nastalu na tekst Mira Gavranova, u režiji Stipana Filakovića, te u izvedbi Nele Kočiš, Tanje Bertok-Zupković, Slavena Vidakovića i Stipana Đurića.

Od 23. do 25. studenoga 2007. u samostanu Sestara cistercita „Regina Mundi” u Érdligetu (2030 Érd, Tárnoki út 11) održat će se

DUHOVNA OBNOVA

koju će ponovno predvoditi pater Mihovil Filipović, redovnik Marijinih misionara iz Zagreba.

Tema duhovne obnove bit će
**TRAŽITE NAJPRIJE BOŽJE
KRALJEVSTVO.**

Predviđeno je da duhovna obnova traje od 23. studenoga (petak) popodne do 25. studenoga (nedjelja) popodne, sa smještajem u samostanu.

Cijena smještaja i tri obroka na dan iznosi 7000 Ft po danu.

Podrobni program i upute za dolazak u samostan zainteresiranima će biti dostavljen tijekom listopada.

Za sve informacije i prijavu možete se obratiti

Melinda Adam, tel.: 269 4955
06-20/973 4013

Hrvatski klub Augusta Šenoae
Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj
Odsjek za kroatistiku i slavistiku
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu
srdačno Vas pozivaju na

KNJIŽEVNU TRIBINU

koja će se održati 14. studenog (srijeda)
2007. s početkom u 18 sati
u Klubu (Pečuh, ul. Esze Tamás br. 3.)

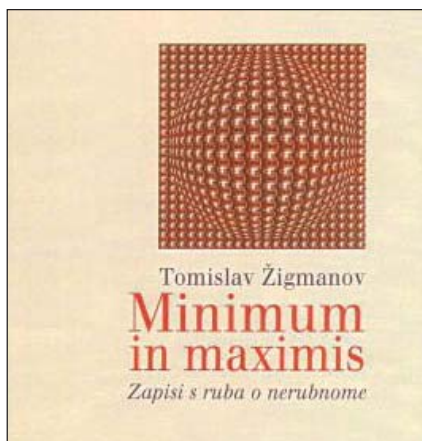
Predstavljamo:

Tomislav Žigmanov: Minimum in maximis
Zapisi s ruba o nerubnome

Gosti: autor

Bože Čović, direktor AGM-a
Grozdana Cvitan, glavna urednica

Tribinu vodi: **Stjepan Blažetin**

Natjecanje u kazivanju stihova „Josip Gujaš Đuretin”

Kepalairas kell ide

U organizaciji martinačke osnovne škole, 20. listopada održano je tradicionalno, 12. Županijsko natjecanje u kazivanju stihova „Josip Gujaš Đuretin”. Ove su godine sudjelovali učenici iz Pečuha, Salante, Harkanja, Starina i, naravno, domaćini Martinčani. Kao i lani, i ovoga puta posebno su se natjecali učenici dvojezičnih škola, i škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika.

Svaki je učenik kazivao po dvije pjesme: jednu od hrvatskih pjesnika iz Mađarske i jednu od pjesnika sveopće hrvatske književnosti. Slušatelji su osim nekoliko ozbiljnih „odraslih” pjesama mogli čuti i mnogo lakih, šaljivih, primjerenih upravo dječjoj dobi. Kvaliteta kazivanja bila je na visokoj razini, stoga je žiri, predvođen radijskim novinarom Tomom Fürijem, imao vrlo težak zadatak.

Ova manifestacija, inače, bila je završnica Hrvatskoga tjedna u martinačkoj osnovnoj školi, tijekom kojeg su održana natjecanja u lijepom izgovoru, u pravopisu i za najljepšu bilježnicu. Martinčani su 19. listopada dočekali učenike svoje zbratimljene škole iz Hercegovca, s kojima su skupa posjetili Siget.

Rezultati natjecanja u kazivanju stihova

Učenici predmetne nastave hrvatskoga jezika

1-2. razred

1. mjesto: Sabrina Rastik, Salanta
2. mjesto: Enikő Bognár, Starin

3-4. razred

1. mjesto: Siniša Kovačević, Salanta
2. mjesto: Karmen Križić, Salanta
3. mjesto: Tibor Bošnjak, Starin

5-6. razred

1. mjesto: Renata Pančić, Harkanj
Boglarka Horvat, Salanta
2. mjesto: Marijana Pančić, Harkanj
3. mjesto: Ivett Bačmai, Starin

7-8. razred

1. mjesto: Vivien Turoczi, Salanta

Učenici dvojezičnih škola

1-2. razred

1. mjesto: Kata Horvat, Martinci
2. mjesto: Marko Mandić, Pečuh
3. mjesto: Inez Ronta, Martinci

3-4. razred

1. mjesto: Danijel Blažetin, Pečuh
2. mjesto: Réka Kesztyeli, Martinci
3. mjesto: Laura Nagy, Pečuh

5-6. razred

1. mjesto: Žolt Čerdi, Martinci
2. mjesto: Amina Aliustić, Pečuh
3. mjesto: Dalma Kraner, Martinci
Olivera Ždral, Pečuh

7-8. razred

1. mjesto: Barbara Fenyősi, Martinci
2. mjesto: Eva Horvat, Martinci
3. mjesto: Vjekoslav Blažetin, Pečuh.

Danijel Blažetin iz Pečuha i Žolt Čerdi iz Martinaca dobili su za izuzetno kvalitetno kazivanje maksimalni broj bodova i time zaslužili posebnu nagradu žirija.

t. k.

Pedeset godina stvaranja i sedamdeset peti rođendan Zvonimira Baloga

Zvonimir Balog rođen je 1932. godine u Svetom Petru Čvrstecu nedaleko od Križevaca. U Zagrebu je završio Školu primijenjenih umjetnosti i Pedagošku akademiju. Studirao je pedagogiju. Pjesnik je, prozaik, slikar, kipar i ilustrator. Stvorio je impozantan opus od šezdesetak knjiga za djecu i odrasle: slikovnice, zbirke pjesama, priče, eseje, romane, aforizme, dramske tekstove i scenarije. Višestruko je nagrađivan svim poznatim književnim nagradama. Književno djelo Zvonimira Baloga poznato je i čitateljima

izvan Hrvatske. Tekstovi su mu prevedeni na devetnaest jezika. Danas živi i radi u Zagrebu i na otoku Pašmanu. Njegov karakteristični humor i duhovitost prisutni su u njegovim djelima. Poznate su mu zbirke pjesama: Nevidljiva Iva, 365 braće, Šašavi, Zeleni mravi, Bonton, Veseli zemljopis, Kako sam došao na svijet itd.

U prigodi autorova 75. rođendana varaždinski nakladnik „Katarina Zrinski“ objavio je izabrana djela Zvonimira Baloga u 12 knjiga. beta

Foto: Pál Horváth

BUDIMPEŠTA – Berbeni bal u hrvatskom vrtiću (HOŠIG) održan je 26. listopada. Bilo je veselo, za što su se pobrinule tamošnje odgojiteljice na čelu s voditeljicom vrtića Ljubicom Gergić. Kako saznajemo, trenutno vrtić pohađa 45 djece. U suvremenim uvjetima rad se odvija u tri odgojne skupine.

U svakoj skupini rade dvije odgojiteljice i jedna dadilja. Djeca vole nesmetana druženja i običaje, tako se priredio i ovaj berbeni bal, odnosno tiještenje grožđa. Većina polaznika vrtića svoje osnovno školovanje započinju u tamošnjoj hrvatskoj školi.

Izradila: Dijana Kovačić iz Fičehaza

Nije lako bubamarcu

*Nije lako bubamarcu,
bubamarinu muškarcu,
između tolikih bubamara,
iste boje, istih šara,
znati koja je njegova Mara.*

*Pa bubamarac mora vrijeme gubiti
i sve redom bube ljubiti,
Bubadaru, Bubaklaru, Bubamaru,
da pronade svoju Maru.*

Učenci prvoga razreda iz Salante

U prvom redu sjede: Marko Somor, Cintia Klarić, Barbara Kovač, Richárd Pados. Stoje u drugom redu: Alexandra Loch, Pál Janszky, Péter Kántás, Péter Lukács, Barnabás Klemm. U salantskoj osnovnoj školi 60 učenika pohađa nastavu hrvatskoga materinskog jezika, a devetero njih je u prvom razredu. Oni usvajaju znanja iz hrvatskoga jezika s pomoću nastavnice Eve Adam-Bedić.

DVA HERCEGOVCA

Dolaze dva Hercegovca u općinu registrirati tvrtku. Službenica im veli:

- Ime tvrtke, molim.
- Šesto Čulo – odgovaraju oni.
- O, kako dobro ime ste smislili! Ljudi često smišljaju za tvrtke najgluplja imena. Molim vas sad imena osnivača tvrtke.
- Jozo Šesto i Ante Čulo.

Jesenski hrvatski književni dani u Pomurju

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave Zalske županije, 26. i 27. listopada održani su Jesenski hrvatski književni dani u Serdahelu.

Nadnevak (datum) književnih dana veže se za rođendan hrvatskoga književnika, pedagoga Stipana Blažetina (24. listopada) prilikom kojeg se prisjećaju na njegov životni put, na njegovu djelatnost te se održavaju programi vezani uz hrvatski jezik i književnost.

satima hrvatskoga jezika, zajedničkih utakmica, nastupa, a i ponekih šamara zbog lošeg vladanja.

Sjećanje su popratili mali sumartonski tamburaši predvođeni učiteljem glazbene umjetnosti Žoltom Trojkom. U sklopu književnih dana održana je pedagoška konferencija.

Pedagoška konferencija

Na hodniku osnovne škole 27. listopada okupili su se učitelji, učiteljice i odgojiteljice svih hrvatskih pomurskih škola kako bi to prijedopodne posvetili hrvatskome jeziku i hrvatskom odgoju.

Ladislav Penzeš pozdravio je sve nazočne konferencije, među njima Katju Bakiju, trećega konzula Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i predavače.

Gđa Bakija obratila se pedagogima i naglasila je važnost čuvanja hrvatskoga jezika, kojem se poklanja pozornost prilikom takvih sjećanja, stoga je zahvalila županijskoj samoupravi, priređivaču književnih dana.

Nagli razvoj svijeta brže se uvuče u život ljudi, stoga to često ne mogu pratiti odgojno-obrazovni programi, zbog toga nastavnici nailaze na nezainteresiranost učenika na satima književnosti. O paraleli, vezi i prožimanju književnosti i škola predavanje je održao Stjepan Blažetin, profesor hrvatske katedre Sveučilišta u Pečuhu. U svome predavanju pokušao je približiti dva gotovo suprotna značenja: književnost, koja je sloboda izražavanja, i školu, organizaciju određenih pravila u kojem je sve podređeno okvirima. Ipak i književnost je oblik komunikacije, a i škola koja je zapravo posrednik u komunikaciji. Profesor je otvorio polemiku o tome na koji bi se način mogao taj jaz prebroditi, kako bi učenici imali pozitivan doživljaj o čitanju i kako nuditi tekst koji

djeteta zanima. U svezi s čitateljskom publikom škola ima golemu odgovornost jer to je mjesto gdje dijete stječe prva iskustva čitanja. Upravo zbog toga kadšto je dobro odstupiti od nastavnoga programa i uvesti neke novine. Pri proučavanju književnosti mogu se iskoristiti i drugi mediji, raditi na tekstovima suvremene glazbe ili filma.

Dr. Ernest Barić, pročelnik hrvatske katedre Sveučilišta u Pečuhu, pozabavio se vrijednošću hrvatskoga jezika ne samo kao nasljedstvom predaka Hrvata nego kao suvremenim komunikacijskim sredstvom. Rekao kako na svijetu ima više od 2000 jezika, a samo 200 ih ima pismenost, među kojima je i hrvatski jezik. Hrvatski jezik, koji spada u slavenske jezike, prestižan je jezik, daje mogućnost komuniciranja u mnogim susjednim državama Mađarske. U današnjem svijetu, kada su granice slobodne, vrlo je dobro znati što više jezika. Ako nam je neki dan, zašto ga ne bismo očuvali i gajili.

Postavljeno je pitanje „Hoće li se hrvatski jezik očuvati među Hrvatima u Mađarskoj? Ima li za to neki recept?” O tome rješenje je u glavama, kazao je pročelnik, jer ako pripadnik nacionalne manjine želi svoj jezik očuvati, to će i učiniti. Spomenuta je važnost dijalekta, koji obogaćuje jezik i treba pripaziti na njegovo sačuvanje.

Marija Petrić, ravnateljica Hrvatske osnovne škole i gimnazije u Budimpešti, govorila je o životu i djelovanju Stipana Blažetina na polju odgoja i obrazovanja. Predstavila ga je kao svog učitelja, koji je prednjačio u tome da pokaže svojim učenicima vrijednosti materinskog jezika.

Cjelodnevni program nastavljao se posjetom grobu Stipana Blažetina, gdje su položeni vijenci sjećanja od strane Hrvatske državne samouprave, Hrvatske manjinske samouprave Zalske županije, Hrvatskih manjinskih samouprava iz Serdahela, Letinje,

Pjesnik ili pisac živi dok njegovo djelo živi u svijesti čitatelja, rekao je Ladislav Penzeš, predsjednik Županijske samouprave, učenik i kolega, te dodao da Stipan Blažetin zavređuje da ga pomurski Hrvati ne zaborave jer je bio jedan od najboljih hrvatskih učitelja, koji je dao svoje srce i cijeli život za uzdizanje Hrvata u Pomurju pa i u Mađarskoj, kao učitelj uputio je mnoge učenike da se školuju na hrvatskom jeziku.

Književni dani započeli su kratkim prisjećanjem pred spomenikom u osnovnoj školi u nazočnosti školaraca hrvatskih pomurskih škola i nastavljali se natjecanjem u kazivanju njegovih stihova te druženjem nekadašnjih njegovih učenika.

Prilikom druženja prisjećanje je osvežila izložba starih fotografija iz života pjesnika, od rodne kuće do učiteljskih školskih dana u Serdahelu.

Predsjednik Županijske samouprave prisjećao se na pjesnika kao čovjeka društveno angažiranog intelektualca, koji je bio jedan od glavnih poticatelja, radio je i u kulturnom i u športskom životu, bio je pokretačem osnivanja manjinskih samouprava, radio je za hrvatsko školstvo po cijeloj zemlji. Bivši su se učenici prisjećali njegovih šala, priča na

Kaniže, Mlinaraca, Kerestura, Sepetnika i rodno sela Santova.

„Rodno selo se sjeća”

Santovo, pjesnikovo rodno selo, s bogatstvom hrvatske kulture, jakom hrvatskom svijesti, zračilo je iz pedagoga i u Serdahelu.

Stipan Balatinac, predsjednik santovačke Hrvatske manjinske samouprave u kratkim crtama predstavio je osnovnu školu, koja je nedavno obilježila 60. obljetnicu svoga postojanja. Ta ustanova od samih početaka posebnu važnost pridaje očuvanju i gajenju materinske riječi, hrvatske kulture i običaja. To je taj svijet odakle je Stipan Blažetin krenuo da bi se zaustavio i ostao u Serdahelu.

Sadašnji i bivši učenici osnovne škole pripremili su se slavanskim i šokačkim plesovima, narodnim pjesmama iz Bačke, recitacijama, ulomkom iz „Bodoljaša”, „Pripovikom sa divana” i šokačkim običajem iz Santova, kaparom, tj. prosidbom.

Vrlo kvalitetan program gledatelji su nagradili burnim pljeskom.

Ulomak iz predavanja Marije Petrić:

Kada sam bila učenica četvrtog razreda, još se nije govorilo o kompetencijama koje danas čine ključni pojam odgojno-obrazovnog rada. Danas uvaženi didaktičari u svojim knjigama, studijama tako govore o nekada već rabljenim metodama mojih učitelja kao da je to nešto novo o čemu se prije nije ništa znalo i, dakako, osim moralnog priznanja primaju i novčanu naknadu za svoj „izum”. Znači, kada sam pohađala četvrti razred osnovne škole, razrednica mi je bila učiteljica Blažetin.

Tada je još bilo možda prirodno da za vrijeme njezina bolovanja nju zamijeni njezin suprug, učitelj Blažetin. Tako smo ga mi – nasreću – već u nižim razredima mogli upoznati, dok su drugi to mogli doživjeti samo u višim razredima.

Obožavali smo sate kad nam je on dolazio, naime, nikad se nije učilo tim prilikama – bar smo tako doživljavali mi, učenici – nego je on pričao zanimljive priče.

Pokoja je potrajala i više dana. Tim prilikama smo začarani bili pričom i živjeli u nekome drugom svijetu. Danas, kada se sjetim tih sati, i vidim kako učitelj Blažetin stoji pred nama, šeće među klupama i govori, usput na razne načine provjerava shvaćamo li priču, postavljam si pitanje: Zar smo mi, kajkavci, bez problema razumjeli našeg učitelja koji je govorio hrvatskim književnim jezikom?

Razumjeli smo sve riječi pripovijetke? Da. Događaj pripovijesti smo bez problema shvatili, a naš učitelj, kada je mislio da nam je koja riječ nepoznata, on ju je tumačio na hrvatskom jeziku. Nikad nije govorio na mađarskom jeziku. Mislim da ni poslije nisam s njim razgovarala na mađarskom jeziku, a ni drugi učenici. Bilo nam je prirodno s njim razgovarati na hrvatskome. No, moram dodati i to da se on trudio naučiti i naš domaći. Čak je i pjesme pisao na našem dijalektu!

To nam pak govori o tome da se na svaki mogući način trudio postati pravim članom naše seoske zajednice. I na taj način želio je potvrditi da diše s nama zajedno. Što je zapravo znao moj učitelj? Upravo to da se učenje jezika temelji na svakodnevnoj konverzaciji. Važno je što više služiti se hrvatskim jezikom i u svakodnevnoj komunikaciji, manje vremena posvetiti opisnoj gramatici, a više funkcionalnom jeziku, valja pridobiti učenike za korištenje hrvatskog jezika u svim komunikacijskim prilikama, pronaći prikladne metode i slično.

Pitam vas ja, perle četrdeset let što je nega vučil na to? De su to pisale knige? Denes ze za to dobivlo sakojačka priznanja. A kaj je on dobil? Puvem vam: našo ljubav i nezaborav. Kaj mo dagda dnesemo jeno ružo pak jeno svečo na grob i kaj ga pomlamo i spominamo dok smo živi. Znam, kaj je to više od sakojačkoga blaga, penez i jelvenje. On tak žive i dale z nami.”

beta

Maraton prijateljskih gradova Barče i Virovitice

Tradicionalni maraton prijateljskih gradova, koji se na relaciji Barča–Virovitica trči od 1992. godine, svake godine okupi više od stotinu maratonaca iz Hrvatske i Mađarske. Tako je bilo i ove godine kada je 22. rujna na 16. maratonu pograničnih naselja startalo čak 115 natjecatelja. Startalo se ispred Rekreativnog središta u Barči, a staza je bila duga 18,4 kilometra. U organizaciji su sudjelovale dopredsjednica Anna Popovics i vijećnica Gradskog vijeća Mária Havasi. Trkači su pristigli iz svih dijelova Mađarske: iz Debrecina, Orosháze, Békéscsabe, Budimpešte, Stolnog Biograda, Jegerseka, Pečuha, Kapošvara i Sigeta. Svojim programom natjecanje maratonaca uljepšale su mažoretkinje Srednje škole Ferenc Széchenyia. Kao i lani, u muškoj konkurenciji pobijedio je ponovno Zsolt Benedek (Debrecin) s vremenom 1:00:09, 2. je bio Béla Horváth (Stolni Biograd) 1:00:11, a 3. Lajos Berecz (Budimpešta) s 1:00:11.

U konkurenciji žena pobijedila je Barbara Molnár (Pomaz) s 1:10:29, 2. je bila Klára Dér (Pečuh) 1:10:46, a 3. Éva Varga (Orosháza) 1.13.17.

U kategoriji Šomođske županije pobjednici su bili András Sziget (Kapošvar), Bettina Bauer i Lilla Kuzma (Barča). Bilo je dva natjecatelja na koturaljkama: Éva Vresics Palotai (Barča) i Attila Szabadics (Zalakaros), te 34 biciklista koji su prošli stazom između dvaju prijateljskih naselja.

Članovi Udruge „Srce“ obogatili su maraton i pješaćenjem na stazi dugoj tri kilometra.

Na stazi dugoj 5,8 kilometara cilj je prošlo 110 natjecatelja. Od Lukačeva do središta grada Virovitice. Prvi je bio Ivan Tolić s vremenom 0:19:11, 2. Tibor Domján (Kapošvar) 0:19:32, a 3. Marcell Görög (Barča) 0:21:06. Kod žena prva je bila Barbara Albrekt (Kapošvar) 0:23:37, 2. Edina Magyar (Kapošvar) 0:23:37, a 3. Nikolett Milics (Barča) 0:23:57.

Nagrade su uručili gradonačelnici Barče i Virovitice Ferenc Feigli i Zdenko Hercigonja, te Lajos Horváth, glavni savjetnik Stručnog tajništva za šport Ministarstva za mjesnu upravu i regionalni razvoj.

*Horváth Gábor
Jankovics István*

Kup UEFA

Dinamo dočekuje Basel na Maksimiru, sedmom najžešćem stadionu na svijetu

Pošto je zagrebački Dinamo pobjedom protiv velikog Ajaxa u Amsterdamu (3 : 2) izborio nastup u Uefinoj ligi, hrvatski je prvak u skupini D za suparnike dobio švicarski Basel, njemački HSV, francuski Rennes i norveški Brann.

Dinamo je u prvom kolu (koje je odigrano 25. listopada) bio slobodan, Basel je kao domaćin pobijedio Rennes 1 : 0, a HSV istim rezultatom slavio je u gostima kod Branna. U drugom kolu, 8. studenoga, dočekuje Basel, a u trećem kolu, 29. studenoga, gostuje u Norveškoj kod Branna. U četvrtom kolu, 5. prosinca, na Maksimiru će ugostiti HSV, a 20. prosinca gostuje u Francuskoj kod Rennesa.

Na korak do Europskog prvenstva 2008

Hrvatska treba osvojiti bod u Makedoniji

U kvalifikacijskoj utakmici skupine E za odlazak na Europsko prvenstvo Hrvatska je u posljednjoj, teškoj utakmici 1 : 0 pobijedila Izrael i tako došla na korak do EP 2008. Jedinu pogodak postigao je Eduardo u 52. minuti, osiguravši tako vrlo važna tri boda. Budući da je nekoliko dana poslije Engleska poražena na gostovanju u Rusiji,

S obzirom na skupinu izjednačenih suparnika, Dinamo bi prvi put mogao nastaviti natjecanje u drugom krugu. Naime, prve tri momčadi u skupini prezimit će u Europi. Kao zanimljivost, spomenimo kako bi mu u tome mogao pomoći i stadion na Maksimiru koji je prema američkome športskom portalu Bleacher Report proglašen sedmim najžešćim stadionom na svijetu.

Zasigurno je tome pridonijela nepobjedivost hrvatske reprezentacije, ali i hrvatski te Dinamovi navijači, koji su tijekom mnogih godina suparnicima dali na znanje kako nije lako odnijeti bodove iz Maksimira.

za siguran plasman na Europsko prvenstvo Hrvatskoj treba bod, i to 17. studenoga na gostovanju u Makedoniji. Sa još jednim osvojenim bodom završni susret s Engleskom 21. studenoga trebao bi biti „samo“ prijateljski. U protivnom susret na Wembleyu mogao bi biti pravi „pakao“, ali o tom potom.

Atletika

Blanka Vlašić najbolja europska atletičarka

Više puta pisali smo o uspjesima Blanke Vlašić, evo još jednoga. Najbolja hrvatska atletičarka i svjetska prvakinja u skoku uvis, sjajnu sezonu u kojoj je postigla čak 21 pobjedu, 18 na otvorenom i tri u dvorani, okrunila je velikim priznanjem Europske atletske federacije, koja ju je proglasila najboljom europskom atletičarkom. Nagradu je primila 12. listopada na Kongresu atletske federacije koji će se održati na Malti. Podsjetimo kako je čak 20 natjecanja završila s preskočena najmanje dva metra, pobijedila je na četiri mitinga Zlatne lige, a jedino u Oslu bila je „samo“ druga. Najbolji rezultat postigla je na mitingu u Stockholmu gdje je preskočila dva metra i dva centimetra. Nekoliko puta pokušala je

srušiti svjetski rekord Bugarke Štefke Kostadinove (209), koji je postavljen još 1987. godine.

S. B.